

Handout onderzoek

“Hoe kunnen wij de effectiviteit van het daltonuur verhogen”

Door Jate Terpstra en Nellie Wagner

Aanleiding:

Zowel de aanbevelingen van de daltoncommissie met betrekking tot het daltonuur als de langdurige ontevredenheid van docenten over de effectiviteit van het daltonuur zijn aanleiding voor dit onderzoek. Er is vaak gesproken over de effectiviteit van het daltonuur maar daarbij is het dan ook gebeven. Met de verandering in de lessentabel op het Spinoza Lyceum is onderzoek naar de effectiviteit van het daltonuur urgenter dan ooit. Aan het begin van het schooljaar 2020-2021 starten wij met de invoering van een tweede daltonuur. Met ons onderzoek willen wij bekijken hoe wij de effectiviteit van het daltonuur kunnen verhogen.

Vooronderzoek:

Voordat wij antwoord kunnen krijgen op onze hoofdvraag, moeten wij eerst weten hoe docenten en leerlingen over het huidige daltonuur denken. We wilden in ons vooronderzoek achterhalen of docenten en leerlingen hetzelfde beeld hebben bij een effectief daltonuur. We hebben daarom beide groepen een identieke vragenlijst voorgelegd:

- 1 Wanneer ben je tevreden over de invulling van jouw daltonuur? (wat heb je dan gedaan?)*
- 2 Hoe vaak ben je tevreden over je daltonuur.*
- 3 Is het daltonuur zoals het nu georganiseerd wordt geschikt om goed zelfstandig te werken? Licht je antwoord toe.*
- 4 Wat zou er nog beter kunnen aan het daltonuur?*
- 5. Hoe ziet jouw ideale daltonuur eruit (mbt duur, frequentie, inhoud, plaats, begeleiding, mate van vrijheid, etc).*

Conclusie:

Na een representatieve respons door beide groepen hebben wij vastgesteld dat docenten en leerlingen ongeveer hetzelfde beeld hebben bij een effectief daltonuur. Kernwoorden die door beide groepen vooral worden genoemd zijn: gebruik maken van *daltonvaardigheden*, *actief* aan het werk, *rustig werkklimaat* en *gelabelde*

daltonuren. Op grond hiervan hebben we een definitie kunnen formuleren voor wat we onder effectiviteit verstaan, namelijk wanneer iemand de juiste inspanningen heeft gedaan om zijn (zelf geformuleerde) leerdoel te behalen. Verder ervaart de meerderheid van zowel docenten als leerlingen het huidige daltonuur als iets positiefs waarin over het algemeen goed zelfstandig gewerkt kan worden (64% t.o.v. 71%) en waar men meerdere keren per week tevreden over is (zie figuur 2 onderzoeksposter). De leerlingen zijn iets positiever over het daltonuur dan docenten.

Maar er wordt ook kritisch gekeken naar het daltonuur. Docenten en leerlingen wensen:

- Meer rust tijdens het daltonuur.
- Meer gelabelde uren zoals bijvoorbeeld stiltedalton, vakspecifiek dalton met uitleg/hulp, samenwerkuren.
- Meer daltonplekken / kleinere groepen.

Verder denken docenten dat het verbeteren van daltonvaardigheden bij de leerlingen tot meer effectiviteit zou leiden en hebben leerlingen meer behoefte aan vrijheid tijdens het daltonuur zoals bijvoorbeeld het kunnen wisselen van docent/lokaal tijdens het uur.

Hoe zijn we tot deze conclusies gekomen?

We hebben eerst de open vragen van de vragenlijst voor docenten geanalyseerd door de antwoorden per vraag te coderen. De codes hebben we vastgesteld nadat we de antwoorden op twee vragen helemaal hebben doorgenomen. Vervolgens hebben we waar mogelijk steeds dezelfde codering aangehouden, ook bij analyse van de antwoorden van de leerlingen. De codes die we hebben gebruikt (werkklimaat, daltonvaardigheden, gelabelde uren, vrijheid, groepssamenstelling, ICT en frequentie) hebben we weer onderverdeeld in subcodes, ook hier hebben we waar mogelijk steeds dezelfde subcodes gebruikt. Uiteindelijk hebben we de vijf belangrijkste (=meest genoemde codes) gebruikt voor onze tabellen en diagrammen.

- Bij vraag één en twee hebben we het woord *efficiënt* veranderd in *tevreden* om interpretatiefouten te voorkomen.
- Bij vraag drie hebben we alle positieve antwoorden (Ja) nader geanalyseerd om tot een genuanceerder beeld te komen. Hoewel 71% van de leerlingen aangeeft goed te kunnen werken tijdens het daltonuur wordt er in de toelichting hierop wel door 27% een voorwaarde genoemd.
- Vraag vier hebben we bij de leerlingen ook nog bekeken op verschil per niveau en verschil onderbouw en bovenbouw (zie tabel). Aangezien het verschil tussen onderbouw en bovenbouw en per niveau bij deze vraag niet significant was hebben we dit bij de overige vragen niet meer uitgesplitst. Voor het maken van de top vijf met verbeterpunten (zie poster) hebben we bij de leerlingen alleen gekeken naar die leerlingen die verbeterpunten hebben aangegeven. De leerlingen die in onderstaande tabel *geen idee* of *niets verbeteren* hebben aangegeven zijn daarbuiten gelaten.

- Vraag vijf hebben we alleen in hoofdcodes geanalyseerd zonder de subcodes. Het beeld dat wordt geschetst bij vraag vijf komt overeen met vraag vier en kan dus als controlevraag worden gezien. De antwoorden op vraag vijf zijn alleen meegenomen in de woordwolk (zie poster) maar zijn niet afzonderlijk in een figuur weergegeven.

Top 5 verbeterpunten leerlingen:	MAVO (521ln):	HAVO (821ln):	VWO (1831ln):	OB (1651ln)	BB(1521ln)
1. Werkklimaat a.rust b.structuur c.aandacht d.overig	14x (27%) a. 7x b. 3x c. 1x d. 3x	11x (13%) a. 5x b. 2x c. 1x d. 3x	45x(24,5%) a. 34x b. 6x c. 3x d. 8x	36x	34x
2. Geen idee	9x (17%)	17x (21%)	30x (16%)	33x	20x
3. Meer vrijheid a.lopen/wisselen van doc/lokaal, b.vrijheid, c.facultatief d-uur d.overig	13x (25%) a. 4x b. 4x c. 0x d. 5x	15x (18%) a. 7x b. 3x c. 2x d. 3x	22x (12%) a. 9x b. 4x c. 6x d. 3x	17x	33x
4. Niets verbeteren/prima	9x (17%)	7x (8,5%)	27x (15%)	24x	18x
5. Meer Daltonplekken a.meer keuze b.kleinere klassen c. meer mediatheek d.overig	2x(4%) a. 0x b. 0x c. 2x d. 0x	12x(15%) a. 7x b. 1x c. 1x d. 3x	24x(13%) a. 7x b. 12x c. 3x d. 2x	20x	18x

tabel 1: evaluatie vraag 4 (leerlingen)

Hoe denken wij verder te gaan?

Met de input van dit vooronderzoek willen wij verder gaan met ons hoofdonderzoek en toewerken naar een verhoging van de effectiviteit van het daltonuur.

Op de eerste plaats willen wij literatuuronderzoek doen naar de voorwaarden van effectief zelfstandigwerken en aan de hand van diepte interviews met docenten en leerlingen erachter komen wat leerlingen nodig hebben om (nog) meer rendement uit het daltonuur te halen. Ook willen we de opbrengst van het daltonuur vergelijken met die van een vakles om te kijken of er een verschil bestaat tussen deze twee uren qua doelmatigheid. We hopen dat dit onderzoek zal zorgen voor het effectiever inzetten van de zelfstandigwerktijd door leerlingen en docenten tijdens het daltonuur.

Spinoza Lyceum Amsterdam, juli 2019